

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 2094/2024
01.10.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Илић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Тихомир Крстић, адвокат из ..., ради раскида уговора о доживотном издржавању, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 2703/2023 од 29.09.2023. године, у седници одржаној 01.10.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 2703/2023 од 29.09.2023. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П 1627/22 од 27.03.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тужилца тражила да се раскине уговор о доживотном издржавању закључен између ВВ као примаоца издржавања и ГГ као даваоца издржавања, правног претходника туженог, који је оверен код Општинског суда у Нишу 10.07.2003. године под пословним бројем ЗР 761/03 и да исти не производи правно дејство. Ставом другим изреке, обавезана је тужилца да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 65.450,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 2703/2023 од 29.09.2023. године, преиначена је првостепена пресуда тако што је усвојен тужбени захтев тужиље и раскинут уговор о доживотном издржавању закључен између ВВ као примаоца издржавања и ГГ као даваоца издржавања, правног претходника туженог, који је оверен код Општинског суда у Нишу 10.07.2003. године (грешком написано 2023. године) под пословним бројем ЗР 761/03 и исти не производи правно дејство. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужилци накнади трошкове парничног поступка у износу од 102.800,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану правноснажну пресуду на основу члана 399. раније важећег Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 125/04 и 111/09), који се у конкретном случају примењује на основу члана 506. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11...10/23), Врховни суд је оценио да је ревизија неоснована.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Ревизијом се описно указује на учињену повреду парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 12. ЗПП од стране другостепеног суда, што не може бити разлог за изјављивање ревизије према одредбама члана 398. став 1. тачке 1. и 2. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, сада покојна ВВ је као прималац издржавања закључила са својим сином, такође сада покојним ГГ као даваоцем издржавања, уговор о доживотном издржавању дана 10.07.2003. године, који је оверен код Општинског суда у Нишу под пословним бројем ЗР 761/03. Овим уговором, давалац издржавања се обавезао да своју мајку – примаоца издржавања доживотно издржавања, као што је и до тада чинио, на начин и под условима који ће јој омогућити пристојан живот према њеним годинама и здравственом стању (спремање хране, прање веша, обављање послова у домаћинству, набавка лекова, вођење код лекара, одговарајућа нега), а по смрти да је пристојно сахрани по месним обичајима уз давање подушја. Прималац издржавања се обавезала да за пружене услуге издржавања, након своје смрти, остави даваоцу издржавања своју непокретну имовину стечену по поравнању закљученим пред Општинским судом у Нишу под бројем П 295/91 од 18.06.1991. године и то: $\frac{1}{2}$ целог подрума и целог приземља и једне собе са западне стране до улице у високом приземљу са правом коришћења заједничког улаза и степеништа до собе на породичној кући која се налази на катастарској парцели бр. .. у Нишу, у улици ... број .., са правом коришћења парцеле површине 3,75 ари. Уговорачи нису уговорили заједницу живота и уговор је потписао ГГ, док је ВВ ставила отисак прста. Давалац издржавања ГГ је изненада преминуо ...2005. године и за његовог законског наследника је оглашен његов син, овде тужени ББ, унук примаоца издржавања. Након смрти даваоца издржавања, прималац издржавања се сама старала о себи, прала је и кувала, била је здрава и није имала здравствени картон ни у једној здравственој установи. Тужени је у то време живео у другој кући са својом мајком која га је издржавала и повремено је посећивао примаоца издржавања, куповао јој дрва и храну и вршио радове на њеном делу куће када је прокишњавала. ВВ је поднела тужбу за раскид уговора о доживотном издржавању у овој парници 24.03.2006. године, а преминула је 27.03.2007. године у току трајања поступка, након чега је поступак у својству тужиле преузела њена ћерка АА као један од законских наследника. Према тврдњама АА, покојни ГГ се није бринуо и старао о мајци, осим што јој је понекад куповао хлеб, нити је то чинио тужени после његове смрти, већ је то чинила она као ћерка, која са супругом живи у одвојеном делу исте породичне куће.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио као неоснован тужбени захтев за раскид спорног уговора о доживотном издржавању сматрајући да нису испуњени услови за његов раскид према члану 201. став 1. Закона о наслеђивању јер не постоје трајно поремећени односи уговарача на начин и до мере неподношљивости која се захтева за раскид овог уговора, нити су испуњени услови за раскид према члану 124. Закона о облигационим односима будући да је тужени као потомак даваоца издржавања који се позван на наслеђе прихватио да испуњава обавезе издржавања. Полазећи од утврђења да се тужени након смрти оца старао о баби на начин да јој је доносио храну, обезбедио јој дрва за огрев, вршио радове на кући када је прокишњавала, овај суд је закључио да се тужени старао о примаоцу издржавања у мери у којој су му то дозвољавали поремећени породични односи. Према становишту првостепеног суда, делимично неизвршавање уговорених обавеза због поремећених породичних односа није таквог интензитета да је престала да се остварује сврха због које је закључен уговор о доживотном издржавању. Такође, овај уговор не подразумева да једино и искључиво давалац издржавања мора да задовољава све потребе примаоца издржавања, а у конкретном случају тужени је као наследник даваоца издржавања наставио да извршава уговорену обавезу издржавања у мери у којој је била потребна примаоцу издржавања и онда када су јој услуге биле потребне, што није подразумевало да они живе у истом домаћинству, нити да свакодневно буду заједно, посебно што је прималаца издржавања била доброг здравственог стања и здравог разума за своје године, односно била је и физички и психички способна да се сама брине о себи, што је чинила и док је давалац издржавања био жив.

Другостепени суд није прихватио чињенично-правни закључак и изнето становиште првостепеног суда, оцењујући да су у конкретном случају испуњени услови за раскид уговора о доживотном издржавању због поремећених односа уговарача из члана 201. став 1. Закона о наслеђивању и због промењених околности из члана 202. став 1. истог закона. Према становишту овог суда, у случају да давалац издржавања нема брачног друга, тада обавезе даваоца издржавања после његове смрти могу преузети његови потомци, а пристанак потомака на преузимање обавеза даваоца издржавања може бити изричит или прећутан - преузимањем извршавања обавеза на већ уговорен начин, чему се прималац издржавања не може противити. У конкретном случају, у моменту закључења уговора о доживотном издржавању, правни претходник туженог је као давалац издржавања био разведен, а тужени је као његов син живео са мајком у посебном домаћинству и у време покретања поступка за раскид уговора (подношењем тужбе од стране сада покојне ВВ) тужени је био млад и издржавано лице. Подношењем тужбе за раскид уговора о доживотном издржавању, прималац издржавања је за живота исказала несумњиву намеру да раскине уговор о доживотном издржавању, сматрајући да не постоји сврха опстанка уговора. Она као прималац издржавања није исказала жељу, нити је тражила да тужени преузме обавезу његовог оца да настави да је издржава. При томе, према становишту другостепеног суда без утицаја је чињеница да ли је тужени извршавао уговорене обавезе и у којој мери у ситуацији када није закључио анекс уговора о доживотној издржавању и тиме исказао изричит пристанак на преузимање обавеза које је имао његов отац као давалац издржавања. Из наведених разлога, другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и раскинуо предметни уговор о доживотном издржавању.

По оцени Врховног суда, побијана другостепена одлука заснована је на правилној примени материјалног права.

Одредбом члана 194. став 1. Закона о наслеђивању („Службени гласник РС“ бр. 46/95 и 6/2015) прописано је да се уговором о доживотном издржавању обавезује прималац издржавања да се после његове смрти на даваоца издржавања пренесе својина тачно одређених ствари или каква друга права, а давалац издржавања се обавезује да га, као накнаду за то, издржава и да се брине о њему до краја његовог живота и да га после смрти сахрани. Према одредби става 3. истог члана, ако шта друго није уговорено, обавеза издржавања нарочито обухвата обезбеђивање становања, хране, одеће и обуће, одговарајућу негу у болести и старости, трошкове лечења и давања за свакодневне уобичајене потребе. Одредбама члана 201. истог закона прописана су посебна правила за раскид ове врсте уговора због поремећених односа уговорника, па је тако одредбом става 1. прописано да ако се међусобни односи уговорника из било ког узрока толико поремете да постану неподношљиви, свако од њих може захтевати да суд раскине уговор. Према одредби члана 202. став 1. истог закона, ако се после закључења уговора околности толико промене да његовог испуњење постане знатно отежано, суд може, на захтев једне или друге уговорнице, њихове односе изнова уредити или раскинути.

Одредбом члана 124. Закона о облигационим односима (ЗОО) прописани су општи услови за раскид двостраних уговора због неиспуњења, па тако кад једна страна не испуни своју обавезу, друга страна може, ако није што друго одређено, захтевати испуњење обавеза или под условима предвиђеним у наредним члановима раскинути уговор простом изјавом, ако раскид уговора не наступа по самом закону, а у сваком случају има право на накнаду штете.

Одредбом члана 204. став 1. Закона о наслеђивању је прописано да после смрти даваоца издржавања његове обавезе прелазе на његовог брачног друга и потомке који су позвани на наслеђе, ако пристану.

Дакле, уговор о доживотном издржавању је уговор који се закључује с`обзиром на личност уговорника што је посебно изражено у случају када обавеза даваоца издржавања не подразумева само новчано давање већ и лично ангажовање (бригу) о примаоцу издржавања, а што је била обавеза правног претходника туженог и по предметном уговору (обезбеђивање хране примаоцу издржавања, одговарајућа нега у болести и старости, одржавање уредне личне хигијене и уредног животног простора и друго). За такав уговор је знатно више него за уговоре друге врсте пресудно да постоји поверење уговорних страна једне према другој, а посебно поверење у другу страну оне која је слабија и рањивија (прималац издржавања) због очекиваног смањених животних способности сваке врсте и нарушеног здравља у позном животном добу. Пресудно је да је слабија уговорна страна уверена да друга страна води рачуна о њеној добробити, да је не схвата као просту обавезу и посао, већ да је посматра као биће у невољи коме су пажња и старање неопходни и да буде сигурна да ће јој се друга страна наћи онда кад јој је то потребно или јој буде потребно. С обзиром да овај уговор има специфичну наследно-правну природу по којем се разликује од других уговора облигационог права, регулисан је Законом о наслеђивању који прописује посебна правила за његов раскид због поремећених односа

уговорника. С обзиром да овај уговор ствара мноштво обавеза међу уговорницима, а добри односи међу њима су предуслов за извршавање уговорних обавеза, прималац издржавања мора желети да прима издржавање, негу и пажњу, а давалац мора хтети да то пружи примаоцу. Чим престану ова хтења и настане поремећај односа међу уговорницима, онемогућава се остваривање сврхе овог уговора. При томе није битан узрок поремећаја односа, већ то да је тај однос постао неподношљив било за једну или обе уговорене стране, а такође није битна ни кривица, јер и она уговорна страна која је крива за поремећај односа може тражити раскид уговора. Такође, Закон о наслеђивању предвиђа и раскид уговора због промењених околности са модификованим правилима за раскид по овом основу у односу на општа правила прописана чланом 133. Закона о облигационим односима.

У случају смрти даваоца издржавања пре примаоца, уговор о доживотном издржавању се у тренутку даваоачеве смрти продужава по сили закона, тако што на даваоачево место ступају његов брачни друг и потомци под условом да су позвани на наслеђе и да хоће и могу да наследе. До раскида уговора о доживотном издржавању по сили закона долази ако нема брачног друга и потомака који наслеђују даваоца или ако они не пристану да продуже уговор. У случају пристанка, који не мора да буде изричит и не подразумева обавезу закључивање анекса уговора о доживотном издржавању, већ може да буде исказан и конклюдентно настављањем извршавања свих обавеза издржавања на уговорени начин, уговор се продужава по сили закона.

У конкретном случају, уговор о доживотном издржавању је првобитно закључен између мајке и сина, дакле, између особа између којих и природно треба да постоји однос међусобног поверења, блискости и повезаности. Утврђено је да се покојни давалац издржавања обавезао да своју мајку као примаоца издржавања доживотно издржавања, на начин и под условима који ће јој омогућити пристојан живот према њеним годинама и здравственом стању, а у уговору је констатовано да је то и до тада чинио. У моменту изненадне смрти даваоца издржавања (...2005. године), овде тужени као његов потомак је био малолетно издржавано лице и живео је са мајком која га је издржавала. Прималац издржавања је тада наставила да се сама стара о себи и недуго после смрти даваоца издржавања је поднела тужбу за раскид уговора о доживотном издржавању (24.03.2006. године), чиме је јасно изразила вољу да прекине уговорни однос издржавања са наследником даваоца издржавања. Без обзира на разлоге оваквог понашања примаоца издржавања, која очигледно за живота није желела да је издржава унук према садржини обавеза из уговора, по налажењу Врховног суда, након смрти даваоца издржавања су се прилике и околности које утичу на извршење уговорних обавеза у значајном мери промениле за примаоца издржавања и за њу је постало знатно отежано испуњење уговора (будући да је наставила све сама да ради), а што је довољан разлог за раскид уговора према одредби члана 202. став 1. Закона о наслеђивању. У ситуацији утврђених поремењених породичних односа где тужени као потомак за живота давоца издржавања не виђа примаоца издржавања иако су блиски сродници, а после даваоачеве смрти почиње да је виђа спорадично уз минимално испуњавање уговорених обавеза издржавања, по оцени Врховног суда су испуњени услови за раскид уговора због промењених околности јер је за примаоца издржавања наслеђени уговорни однос са туженим као потомком даваоца издржавања изгубио неопходан квалитет односа међусобног поверења и поштовања да би

уговор био продужен, без обзира на намеру и вољу туженог да настави да пружа уговорено издржавање примаоцу издржавања и без обзира на то у којој мери је наставио са испуњењем преузетих обавеза.

Из наведених разлога, ревизијски наводи о погрешној примени материјалног права су неосновани, па је Врховни суд на основу члана 405. став 1. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија,
Мирјана Андријашевић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**